

تکامل در کودکان

رشد کودک چیزی فراتر از بعد جسمانی است. کودکان از لحظه تولد رشد می کنند، تکامل می یابند و یاد می گیرند. تکامل کودک را می توان از شیوه بازی کردن، یادگیری، گفتار و رفتارش مشاهده و ردیابی نمود. در هر مرحله از رشد کودک، مهارتهایی وجود دارد که کودک باید به آنها دست یابد تا امکان یادگیری و تکامل در مراحل بعدی وجود داشته باشد. به طور مثال تا کودک نتواند مهارتهای حرکتی پایه را فراگیرد و تعادل و هماهنگی لازم را کسب کند، امکان دوچرخه سواری یا اسکیت بازی را ندارد؛ یا چنانچه کودک نتواند درک درستی از کلمات داشته باشد، نمی تواند رابطه اجتماعی درستی برقرار کند یا مهارتهای شناختی مورد نیاز برای آموزش را کسب کند. بنابراین کسب مهارتهای بنیادی هر مرحله از رشد و تکامل، برای رشد کودک در مراحل بعدی ضروری است. این مهارتهای بنیادی کدامند؟

این مهارتها عمدتاً در ۵ حیطه مهارتهای کلامی/ارتباطی، حرکات درشت، حرکات ظریف، حل مساله و مهارتهای شخصی واجتماعی طبقه بندی می شوند. هر چند کودکان سالم ظرفیت های لازم برای رشد تمام این مهارتها را دارا هستند ولی چنانچه محیط کودک برای رشد این مهارتها مساعد نباشد، روند تکامل کودک مختل خواهد شد. محیط مساعد شامل محیطی است که تحریکات لازم را برای کودک فراهم کند. در سنین کودکی این تحریک به بهترین شکل از طریق بازی برای کودک فراهم می شود. برخی بازیها و تمرینات که در قالب بازی ارائه می شوند، می تواند به رشد این مهارتها کمک کند. مهارتهای بنیادی چه تاثیری بر کودک دارند؟

این مهارتها نه تنها در زمینه فعالیتهای کودک، بلکه بر روی رفتار و هیجانات وی نیز تاثیر گذار است. برای مثال، کودکی که مهارتهای ارتباطی و کلامی مناسبی ندارد، در تنظیم هیجانات و بروز مناسب آنها نیز دچار مشکل می شود و جیغ زدن و پرخاشگری به عنوان اولین نشانه این مشکل بروز می یابد. کودکی که مهارتهای حرکتی مناسب را ندارد، اعتماد به نفس کمتری نسبت به همسالانش دارد و همین موضوع باعث بروز مشکلات رفتاری و هیجانی در وی می شود. هرچند رشد این مهارتها در دوران کودکی از اهمیت بسزایی برخوردار است، ولی تاثیرات آن در دوران های بعدی نیز ادامه می یابد. دانش آموزی که در نوشتن حروف و دیکته نویسی مشکل دارد، به طور حتم در دوران اولیه تکامل خود، در زمینه حرکات ظریف و حل مساله نیز مشکل داشته، و یا کودکی که نمی تواند مسائل ریاضی را درک کند، به طور حتم مهارتهای حل مساله وی به طور مناسبی رشد نیافته اند. در بیشتر مواقع مشکل در رشد و تکامل کودک ناشی از عدم توانایی کودک نیست بلکه کودک به کمک نیاز دارد تا بتواند امکانات بالقوه خویش را به کار گرفته و بالفعل نماید.

چرا سنین تولد تا پنج سالگی مهم ترین دوران زندگی هر فرد است؟

دانشمندان معتقدند که بهترین زمان برای پرورش «کودکان موفق» سن تولد تا پنج سالگی است. براساس تحقیقات متعدد بعمل آمده تمامی مهارتهای کودکان از جمله کنترل احساسات، مهارتهای کلامی، ارتباطات اجتماعی، شناخت اعداد، مهارت حل مساله و ... در این سنین شکل می گیرند. غافل شدن از این سنین یعنی از دست دادن طلایی ترین زمان پرورش فرد موفق.

تقریباً ۸۰٪ از توانایی ذهن هر انسان در سنین تولد تا پنج سالگی شکل می گیرد و پس از این سن رشد قابل ملاحظه ای در مهارتها و توانمندی های فرد رخ نمی دهد، به همین دلیل است که این دوران را دوران طلایی رشد هر فرد می نامند. والدین چه کاری باید انجام دهند؟

شالوده و زیربنای تمام و کمال یک فرد در سنین اولیه زندگی او شکل می گیرد، بر همین اساس باید برای ساخت یک فرد کامل مهارتهای لازم برای زندگی در یک دنیای پیچیده که مدام بر پیچیدگی آن افزوده می شود آموزش داده شود. این مهارتها شامل کنترل احساسات، مسئولیت پذیری، تلاش و پشتکار، اعتماد به نفس و ... می باشند. این بخش از مهارتهای هر فرد برای اکثر والدین ناشناخته بوده و در جهت شکوفایی آنها معمولاً تلاش هدفمندی صورت نمی گیرد. هم اکنون پرسشنامه تکامل مراحل سنی در مراکز بهداشتی درمانی جهت کلیه کودک در مراقبت یکسالگی و کودکان دارای مشکل تکاملی تکمیل می گردد تا به شناسایی کودکان دارای مشکل تکاملی کمک کند و تا فرصت طلایی از بین نرفته در جهت رفع آن اقدامی صورت گیرد.

برگرفته از کتاب مراحل تکامل کودک

واحد کودکان شهرستان خوانسار مهرماه ۹۷